

Predstavila bova zgodovino Španije. Začela pri letu 395 in zgodbo nadaljevala vse do današnjih dni.

1. Začela bi kar pri samem imenu Španija se lepo sliši. Malokdo vpraša, katere različice imena so, katere poznamo.

3 ali 4 so uradne. Današnje ime za Španijo izhaja iz starorimske oziroma latinske besede Hispanija so bile rimske province na tleh takratne keltske hispanije oziroma Španije. Kaj Španija oziroma Hispanija pomeni. Najbolj znane so 4 različice. Zgodovinarji se niso na jasnem, katera je tista, ki bi prevladala, dejansko pravilna razlaga. Prva je taka feničanskega porekla. Vemo, da predrimska Španija je bila v rokah Feničanov podobno kot Sicilija ali kakšni drugi deli Mediterana. Hispanija v starem feničanskem jeziku na bi to pomenilo otok zajca. Kar ni morda pravilna razlaga. Španija ni otok, je del celine. Kljub temu naj bi to pomenilo otok zajca. Druga različica sama rimska, ki je latinskega izvora Hesperija, kar naj bi v latinščini pomenilo zahodna dežela, kar je tudi različica imena. Če si ogledamo same Hispance. Takrat gre za Keltski narod. Če bi Španci ostali istega izvora kot so bili v Antiki bi bili danes še najbolj sorodni današnjim Ircem. Zgodil pa se je rimski vdor. Stara Kelščina, stara Hispanščina naj bi se nanašala na neko ime za neko ime in sicer Sevilija. Pred rimska Sevilija. Hisparis v stari Kelščini. Malce izpeljanka iz Grščine, ki je takrat vplivala na Feničane kot na Španske Kelte. To naj bi pomenilo mesto sonca Hyspalis. Ostaja še 4., baskovska različica. Stari Baskovski narod, ki je tam že od nekdaj, nima nobene zveze s starimi Hispanci niti s kasnejšimi Španci. Njihove ime Espana, kar so uporabljali že v Antiki pomeni rob, meja, dežela onkraj. Baskom neznana dežela. Območje južno od Baskije ali Biskaje. To so 4. razširjene različice imena.

2. Še kakšna beseda o prvotnih prebivalcih pred rimske Hispanije kot si o menil?

Gre za stari keltski narod. Originalni Hispanci so bili Kelti sorodni takratni Ircem, tudi Galcem v Franciji. Tudi nekaj znamenitih rimskih cesarjev je bilo Hispanskega izvora Markus Trajanus v slovenščini bolj znan kot Trajan. Njegov naslednik Hadrijanos (Hadrijan), ki je gradil zid v antični Britaniji. Vsi ti cesarji niso bili latinskega izvora, ampak hispanskega izvora. Ker je bila Hispanija v okviru rimskega cesarstva in so prišli na rimske prestole.

3. Prva španska država se je oblikovala leta 395. Takrat se je zgodil vdor Vizigotov. Morda bi pojasnil njihov izvor. Prva dinastija na španskem prostoru, je bila takrat prisotna. Leta 721 pa konec te države, ki jo omenjam.

To je prva Hispanija. Predrimsko območje imenovano Hispanija, kjer so bile stare Feničanske kolonije. Potem v času starega rima Hispanijo štejejo kot provinco Rima, razdeljena še v več manjših provinc pod tem imenom. V prvi neodvisni španski oziroma Hispanski državi, zgodovinarji datirajo v leto 395, nekateri celo kasneje v leto 410, ko pride do Vizigotskega vdora. Vizigoti, staro germansko pleme, po izvoru iz današnje severne Nemčije, podobno kot smo si ogledala Anglijo in Sase. Vizigoti kar po naše pomeni Zahodni goti pridejo iz nemškega območja preko takratne Galije vse do Hispanije. Podredijo si stare prebivalce, se pravi Hispanske Kelte in rimske naseljence takrat dominantni v Hispaniji. Prvi njihov kralj je okronan 395. To ja Amalrik 1 (šp. Almariko). Jezik španščina še ne obstaja takrat. Kralj kronan predno so Vizigoti vdrl v Španijo, leta 395. Njegov naslednik kralj Ataul (šp. Ataulfo) naj bi bil kronan na hispanskih tleh. To je prva dinastija Baltingo (nem. Balting) ti vizigotski kralji pridejo v Španijo.

4. Leta 721 je konec države. Arabski vdor se je zgodil 711.

Vizigotska Španija traja precej stoletij. Od leta 395 pa do 711, ko iz severne Afrike odrejo arabska plemena (arabski narod) v Španiji imenujejo Mavri. Mavrski zavojevalci hispanskega polotoka. 711 po veliki bitki pride večina hispanskega območja pod muslimanski vpliv. Ker Islam je takrat star dobrih 100 let. Od leta 633. Leta 711 je Španija že podjarmljena s strani Arabcev. Prodirajo še naprej v

¹ Vir: <https://youtu.be/HK7ONpuaHYI>

Evropo. Bitka pri Poitiersu, kjer Arabce premaga veliki karolinški vojskovodja Karel Martelus nadaljni arabski vdor v Evropo. Španija ostane pod tem vplivom nadaljnih 700 do 800 let. Vse do 15. stoletja, ko se zgodi ponovna osvojitve španskega krščanskega ozemlja izpod Arabske oblasti. 711 je Arabski vdor. Dobrih 10 let kasneje 721 pade prva Hispanska dežela. Konec je te Vizigotske vladavine v Španiji, ker prevladajo Arabci.

5. Oblikovanje sodobnega španskega naroda in jezika.

Najbolj zanimivo v španski zgodovini. Že takoj po letu 711, še pred letom 721. Že leto 718 na severu španskega polotoka izoblikuje mala srednjeveška španska država imenovana Asturija (šp. Asturias). Govorimo o sodobnem španskem narodu. Kar danes poznamo kot Špance (Španščina). Gre za Asturce, kasneje se imenujejo Kastilci. Pride do zlitja 3 nacij. Ker je arabska kultura, arabski vpliv zelo močan tako politično kot kulturno, mitilaristično. Se morajo staroselci in rimski prišleki povezati v novo skupnost. To je država Asturija, na severu, ki ni pod arabskim vplivom. Vladajo krščanski kralji, stranska linija Bantengov, ki sva jih prej že omenjala. Z novim imenom Perez (šp. dinastija Perez). Pride do zlitja staro krščanskih keltov, rimskih naseljencev in Vizigotov, ki so v Španijo vdrli v 4. stoletju. Iz vseh 3 nacij se oblikuje Kastilski oziroma moderni španski narod. Jezik postane znan kot Kastilščina ali Španščina. Španščina kot jezic uradno sploh ne obstaja. Govorimo lahko samo o Kastilščini na območju Španije. Od teh 3 narodov ne stara kelščina niti germanska vizigoščina, ampak prevlada latinščina. Jezik rimskih zavojevalcev iz Antike. Iz te rimščine pride Kastilščina oziroma Španščina, ki je romanskega izvora.

6. Poleg Kastilcev pa poznamo še 3 večje enote, če jih naštejeva Katalonci, Galicijanci, Baski?

V Španiji so 3 različne enote. Galicijanci, ki so bolj sorodni Portugalcem. Njihov jezik je podoben Portugalščini. Katalonci, katerih jezic je mešanica Kastilščine in Francoščine. Tudi ta dva naroda sta romanskega izvora. Isto kot Španci. Imajo svojo kulturo in svoj jezik. 4. enota Baski, ki si jih tudi omenil. Oni so v Španiji že od nekdanj, skoraj od prazgodovine. Ne spadajo k keltskemu niti k germanskemu narodu, so svoja različica. So podobni današnjim Gruzijcem, na jugu Rusije. Ker njihov jezik je podoben gruzijsščini. Ne spadajo v romanski prostor. Otok tam zase.

7. Kaj lahko poveva glede nadaljevanja. Oblikovanje španskih srednjeveških držav.

Prva je Asturija. Kaj iz nje nastane. Asturija je tista, ki domenira. Bojuje kulturno in politično proti južni arabski Španiji, ki je v rokah Mavrov. Iz Asturije se širijo ostala španska krščanska kraljestva proti arabskemu jugu. Arabcem kos za kosom iztrgajo to zemljo nekoč tvorilo Hispansko kraljestvo. Najpomembnejši državi sta Kastilija in Leon. Zamenjata propadlo Asturijo t.i. podaljšek Asturije. Rodbinska imena teh Asturskih kraljev sedaj Kastilskih Alfonz, Sancho, Fernando. 3 najbolj znamenita imena te hiše Perez, ki vlada. Na vzhodu, na Pirinejskem območju pride do pomembnih držav: Navara na območju, kjer so Baski. Tam vladajo navarski kralji. Hiša Hemenes, ki je baskovskega izvora. Aragon je močna pirinejska dežela. Vkleščena med katalonsko in nevarsko območje. Na območju Katalonije močna dežela grofija Barcelona. Same Katalonija kot države ni, ampak vladajo Barcelonski grofi. V mestu Barceloni z velikim območjem katalonskega podeželja. To je močna država. Kastilija, Leon, Navara, Barcelona. To so najmočnejše srednjeveške države. Tudi Galicijance sva omenjala. Prednost imata Kastilija in Aragon. Daleč najmočnejši srednjeveški deželi.

8. Odnosi držav med seboj in Arabcev.

Ves čas so v vojni ena proti drugi. Krščanski kralj se bojuje proti krščanskemu kralju, kar je takrat žalostno. Gre za srednjeveške poglede na svet. Širjenje oblasti in ozemlja. Arabci so dedni sovražnik krščanstva in španskega naroda. To je religija in tuj narod, ki je vdrlo iz Afrike. Ne morejo biti v dobrih odnosih. Boj za ponovno osvojitve krščanske Španije traja do leta 1492. Do konec 15. stoletja. Zapletene razmere. Španski vitezi kristjani se bojujejo eden proti drugemu. Vsi skupaj pa proti Arabcem. Nič čudnega, da je boj proti Arabcem trajal 800 let.

9. Kakšna beseda o največjem vitezu vseh časov, kdo je bil to?

Tisti, ki so gledali film El Cid. Poznajo to zgodovinsko osebnost. V filmu je igral Charlton Heston. 3 urni film. Eden boljših viteških filmov vseh časov. Kar se tiče, kdo je bil El Cid v resnici. To je bil zelo pomemben kastilski vitez v službi kralja Fernanda 1. Kasneje v službi Sancha 6. Originalno mu je bilo ime Rodrigo Díaz de Vivar. Bil je grof Vivarja v severni Kastiliji. Bil je časten vitez. Več je dal na čast. Bil je zelo proti krivici. Bojeval se je proti krščanskim plemičem kot tudi proti Arabcem. Bil je eden redkih in izjemnih ljudi tistega časa (11. stoletje), ki je povezal obe sprti strani tako krščanske Špance kot arabske Mavre, da so se uprli novemu skupnemu sovražniku nadaljnim arabskim zavojevalcem, ki so iz severne Afrike pritiskali na Španijo. Znano je, da je oblegal mesto Valancia. Iztrgal iz rok novih Arabskih vsiljivcev. Umrl naj bi leta 1099. Ob koncu 11. stoletja. Legenda pravi, da po bitki ko je padel. Ubila naj bi ga mavrska puščica, so njegovo truplo pritrdili na konja. Namestili upornico temu truplu. V roko so mu vstavili prapor krščanskih španskih kraljev. Truplo na konju poslali v bitko, da je vodil svoje čete proti Arabcem. El Cid pomeni gospod. Prihaja iz Arabščine Cidi

10. Če to zgodovino razvijava naprej, omeniva obdobje katalonskega imperija.

El Cidom pogledali, kako je potekala zgodovina na območju Kastilije in kraljevine Leona, ki se bojujejo proti Arabcem. Podobno se godi v Aragonu. Vlada ista hiša kot vlada v Kastiliji in Leonu. Po tej hiši Perez pride na oblast hiša Hemenes, ki je staro baskovskega in ni Španskega izvora. Himenezi zavladajo Kastiliji kot Leonu kot tudi Aragonu. Vse španske kraljevine so podložne eni dinastiji, vendar različnim linijam tem Hemenezom. Ko Hemenezi izumrejo tako v Kastiliji kot v Aragonu. Pride v Aragonu na oblast Barcelonska hiša. Dinastija de Barcelona. Kot rečejo Kastilci in Katalonci. Barcelona naj bi bila staro frankovskega izvora. Potomci Marovingov ali Karolingov. Ko zavladava Barcelonski grof, ki je prej vladal zgolj Barceloni. Sedaj zavladava celemu Aragonskemu kraljestvu. Aragon in Barcelona gresta v personalno unijo pod enega vladarja iz hiše Barcelona. 18:00 Aragonski, barcelonski vpliv seže. Govorimo o Katalonskem imperiju, ki seže izven španskih meja. Usmerjen je v celotni mediteran. Aragonski kralj si nadane krono Sardinije, krono Sicilije, ki sta dva znamenita italijanska otoka. V južni Italiji to postane neapeljski kralj. Bizantinskemu cesarstvu iztrgajo območje Aten in Aragonski kralj postane vojvoda Aten. Hiter pregled katalonskega vpliva. Gre za obdobje 12., 13., 14. in 15. stoletja. Aragon in Katalonci vladajo celemu znanemu Mediteranu. Se ne spuščajo v zadeve Kastilije na španskih tleh, ampak so usmerjeni predvsem v Italijansko in grško ozemlje. Odraz Katalonskega imperija se kaže še danes. Na italijanskem otoku Sardinija, kjer se najde majhne vasice, kjer govorijo Katalonsko in ne Italijansko.

11. Razvijeva kastilsko območje in omeniva Burgunsko hišo.

Če pride v Barceloni in Aragonu na oblast Barcelonska hiša. V Kastiliji in Leonu zavladajo t.i. Borgunci (šp. Casa de Borgonija), ki pomeni hiša Burgundija. To je dinastija, ki Španiji oziroma Kastiliji vlada najdlje. Od 12. stoletja do začetka renesanse do začetka 16. stoletja. To je hiša, ki začne kariero na slovenskih tleh. Ker predniki Burguncev, Evrejska hiša, vlada v severni Italiji. To so obmejni grofje Furlanije Julijske krajine. Kasneje pridejo na vojvodino Borgundijo v Franciji, po kateri vzamejo novo rodbinsko ime po tem območju. Postanejo španski kralji. Alfon 7 ([klik](#)) je prvi kastilski kralj, ki leta 1126 sede na Kastilski in Leonski prestolj. Vladajo do 14. stoletja, ko pride na oblast v Kastiliji in Leonu stranska linija Burgundske hiše imenovana Transtamara. Vladajo do 16. stoletja. Ko govorimo o Burgundcih al Trastamaradih ([klik](#)), Transtamarske hiše gre za isto dinastijo. Prva močna dinastija v Evropi, ki se je zagotovila ogromna posestva tudi izven evropskih sfer, predvsem pri osvajanju Amerike.

12. Ko govoriva o prerezu španske zgodovine, se morava ustaviti v 15. stoletju. Dogajajo dogodki, ki so laikom bolj poznani.

Ko sva omenila v 14. stoletju, ko Burgunsko hišo nasilno zamenja ta dinastija Transtamara. Zadnji Burgundski kralj in prvi kralj hiše Transtamara, prvi kralj Henrik 2. Sta polbrata. Imata istega burgundskega očeta. Nadaljuje druga linija Transtamara. Potomci Henrika 2 Transtamarskega vladajo v 15. stoletju vsem španskim kraljevinam: Kastiliji, Leonu tudi Aragonu, kjer je izumrla hiša Barcelona. Tudi Barcelonski grofje postanejo Transtamari. Vse španske dežele so pod istimi člani dinastije,

vendar različni kralji. V 15. stoletju kot si omenil vlada Kastiliji in Leonu kraljica Izabela 1. Znana kot Izabela Kastilska ali Izabela katoliška. Aragonu vlada Ferdinand 5. Ferdinand Aragonski. S poroko Izabele 1 in Ferdinanda. V 15. stoletju pride že nekako do končne zaključitve v enotno špansko državo. Še bolj pa se to odraža leta 1479. Dokončno od tega leta že lahko govorimo o strnjeni španski državi. Zelo močna vladarja Izabela Kastilska in Ferdinand Aragonski, ki skupaj sedaj vladati Španiji. Oba člana hiše Transtamana. Končata t.i. Rekonkvisto ([klik](#)) leta 1492 je padec Granade. Takrat je zaključeno krščansko osvajanje španskih posestev. Italjanskemu morjeplovcu Kristofu Kolumbu (šp. Kristobal Kolon) ali po naše Krištof Kolumb. Mu dasta ladje istega leta 1492 odpluje čez Atlantik vemo, kaj se je zgodilo. V imenu Izabele in Ferdinanda Kolumb odkrije novo deželo, imenovano Amerika. Takrat tega še ne vedo. Mislijo, da je pristal v Indiji. S časoma, ko ugotovijo, da gre za nov kontinent. Nova plemena. Nahaja ogromno teh staroselskih indijancev pride vo velikega španskega imperija. Izkoriščanje prebivalcev novega sveta. Začne najbolj temno poglavje španske zgodovine.

13. Ko govoriva o Španski zgodovini in obdobju 15. stoletja, ne moreva mimo španske inkvizicije.

Tudi to je eden tistih bolj žalostnih dogodkov. Poleg odkritja Amerike v imenu Španske Kastilsko Aragonske krone, pride še do inkvizicije. To spozna Španija 1480. V času srednjega veka v Španiji inkvizicije ni bilo. Inkvizicija v Španiji datira od konca 15. stoletja do leta 1820. Takrat jo ukinejo. Sta Izabela Kastilska in Ferdinand Aragonski tista dva vladarja, ki sta dovolila inkvizicijo na španskih tleh. Na predlog velikega španskega duhovnika. Prvega velikega inkvizitorja Ekvizidor General (generalni ali veliki inkvizitor) Tomás de Torquemada ([klik](#)), ki je bil judovskega porekla. Postal katoliški duhovnik, prvi veliki inkvizitor zelo neusmiljen, do pregona teh krivovercev v Španiji. Vidimo sliko, zlovešč portret (Slika 1).

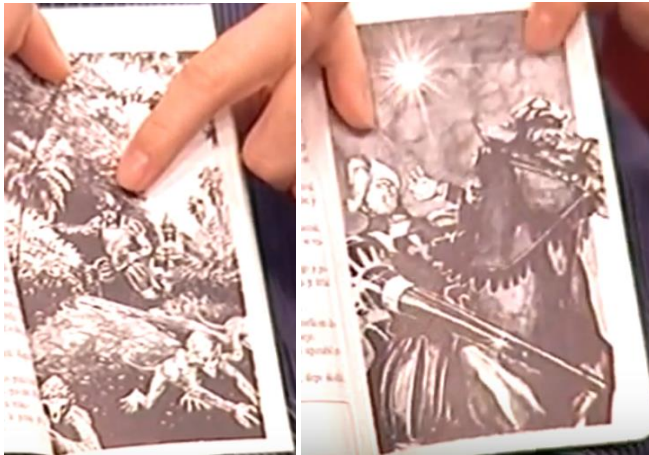
Slika 1: Inkvizitor Tomas de Rorquemada

Inkvizicija sprva preganja Jude in Mavre (Muslimane). S časoma tekom stoletja se to izrodi. Obrnejo se proti lastnemu narodu. Vsak, ki se ne strinja z doktrino katoliške cerkve, naj bi ga zasliševal in spraševal veliki inkvizitor. Od Tomás de Torquemada jih je bila še cela linija do 19. stoletja. Kraljica Izabela 1 Kastilska, kako podpisuje leta 1480 ustanovno listino za to veliko sodišče inkvizicije. Leta 1480 kraljica dovoljuje Tomasu de Toryuemadi, da začne s pregoni krivovercev. To je žalostno poglavje zgodovine. 1820 se konča uradno inkvizicija. Neuradno šele 1834. Takrat je dokončno konec inkvizicije.

14. Kaj bi lahko povedal o črni legendi?

Inkvizicija je že del te črne legende v Španiji. Samo črna legenda se nanaša na 15. in 16. stoletje, in sicer na zatiranje indijanskih nacij. Kot to počnejo španski osvajalci t.i. Konkvistadorji. Zahodno evropske dežele, rivali Španije takrat Francija in Anglija, ki so novoustanovljene Španije blazno »bojita«, ker Španija 15. in 16. stoletja nekaj podobnega kot Hitlerjanska Nemčija 20. stoletja. Ne samo grožnja novim ameriškim ozemljem, ampak celi Evropi. V svojih krempljih stiska Nizozemsko in del Italije. Tu vidimo, kako so izgledali španski Konkvistadorji ([klik](#)). Znamenite Španske uniforme.

Čelade so bile znamenite, to črto na sredini. Nosili so težke oklepe, čeprav so bili v južno ameriških džunglah. Imamo sliko, kjer je španski konkvistador predstavljen bolj nazorno. Tu je eden od jezdecev Konkvistadorjev. To je znamenita španska čelada. Vsi so bili bradati mošje. Indijanci so se jih bali. Vidimo na konju konkvistadorja. Indijanci niso poznali konj v Ameriki. Ko so prišli iz vzhodno evropskih ladij, pripeljali konje, strelsko orožje, bilo kot bi nas napadli Marsovci. Tako so to občutili zatirani indijanci v Ameriki. Del črne legende o španskih konkvistadorjih, kar pomeni po naše osvajalec (Slika 2).

Slika 2: Konkvistatorji

15. Govorila sva o temnih in svetlih straneh španske zgodovine. Kdaj govorimo o španskem zlatem veku?

Obdobje, ki sledi 15. stoletju, torej 16. stoletje in cela prva polovica 17. stoletja, ko vlada hiša Transtamana. Izabela in Ferdinand umreta. Zamenja Transtamarsko hišo jih na španskem prestolu zamenjajo Hasburžani. Dinastija, ki vlada tudi slovenskim in avstrijskim deželam. Ko je Španija najmočnejša 16. in 17. stoletje, ko ima Ameriške in v Evropi Nizozemske kolonije takrat na španskem prestolu kraljujejo Hasburžani. Tu vidimo vnuka Izabele Kastilske in Ferdinanda Aragonskega Karla I. Hasburškega, ker po svoji materi je bil potomec Trastamanov, se pravi španskih kraljev. Po Filipu lepem pa je to že Hasburžan. Ima imperij sonce nikoli ne zaide Karel 5 kot nemški cesar, Karel I kot Španski kralj. Njegova posest je tako velika, da vlada tudi Nemčiji. Ne samo španskim in ameriškim posestvom. Bolj znamenit za špansko zgodovino je njegov sin drugi Hasburžan na Španskem prestolu, in sicer je to kralj Filip II. v Španiji. Kralj Filipe. Tu ga vidimo Filipa II, sina Karla I., ki smo si ga ravnokar ogledali. Filip II. za raliho od očeta, ki se je imel še za Nizozemca. Filip II. je pravi Španec. Vse življenje je zagovarjal špansko hegemonijo v zahodni Evropi in Ameriki. Vlada od 1556 do leta 1598 do konca 16. stoletja. Na svet glede z očmi pravega kastilca. V Španiji podpihuje inkvizicijo. Pregoni španskih Judov tudi Mavrov. Na Nizozemskem pregoni protestantov. Vse to je v velikem porastu. V Evropi Filipa II. občutijo kot negativno osebnost. V Španiji velja za enega najbolj priljubljenih monarhov, ker za časa Filipa II. pride do ustanovitve španske prestolnice imenovane Madrid, ki je še danes glavno mesto Španije. To se zgodi leta 1561. Filip II. dokončno preseli svoje rezidenco v Madrid. Zgradi ogromno čudovito palača imenovano El Escorial ([klik](#)). Ta mračni spomenik Hasburžanov, ki so ga zgradili v okolici izven Madrida (Slika 3).

Slika 3: Filip II.

Slika 4: El Escorial

v osrednji Španiji. El Escorial zgrajen v 16 stoletju s strani Filipa II., stroga španska renesansa, ravne linije, brez kakšnih okraskov in podobno. To naj bi bila domovanje, palača, movzolej in grobnica v enem (Slika 4). Tu so pokopani španski hasburški kralji. Tudi s Filipom II. samim. To je primer 1. absolutistične palače v zahodni Evropi. 100 let predno se je gradil Versai v Franciji. Hasburška Španija zagovarja absolutno monarhijo.

16. Če za 16. stoletje rečemo, da gre za španski zlati vek, to ni čisto tako v nadaljevanju. Dotakneva Španije v 17. stoletju pa do 19. stoletja, lahko govorimo o propadu kraljeve moči in propadu države.

Pri španskem zlatem veku, ko vlada Filip II., njegov sin Filip III., takrat je kultura gospodarstvo Španije v porastu. Ne smemo pozabiti na ameriško zlato, ki prihaja iz novih kolonij. Ne smemo pozabiti na velikega literarnega ustvarjalca Servantesa, ki takrat napiše znamenito komedijo Don kihot. Tudi veliki slikar Engreko grškega izvora v Španiji znan kot Engreko, kar v španščini pomeni Grk, takrat ustvarja na dvoru Filipa II. V 17. stoletju, ko Španija izgubi v 80 letni vojni proti Nizozemski, toliko časa traja osamosvajanje Nizozemske od Španije. Tudi v vojni proti Franciji do sredine 17. stoletja Hasburška Španija začne tuniti. Tako gospodarsko kot v ogledu. Pride 1700, prvo leto 18. stoletja umre zadnji španski Hasburžan Karel II. Na oblast pride Burbonska hiša, stranska linija francoskih kraljev Burbonov. Ti Borboni v Španiji podobno kot Hasburžani nadaljujejo še bolj absolutno monarhijo kot prej Hasburžani, vendar pri samem ljudstvu se ne vsedejo tako v srce kot prej Burbundska ali Hasburška linija. Burboni imajo distanco do španskega naroda, pa tudi gospodarstvo dežele takrat toni. Španija 18. stoletja je nenehno v vojni proti Franciji, predvsem pa proti Angliji. Sama Španij propada. Francija predvsem Anglija spodrivata špansko velesilo. V Madridu vidimo t.i. Palacio Real de Madrid ([klik](#)) (Slika 5).

Slika 5: Palacio Real de Madrid

To je rezidenca španskih Borbonov, ki so jo zgradili v 18. stoletju. 10-krat večja od Buckinghamse palače v Londonu. Ogromen momentalni spomenik klasične arhitekture. Borbonu zapustili mestu Madrid. Sama Španija politično do 19. stoletja, ko je Napoleonski udor, je potonila.

17. Mogoče nadaljujeva kar na tej točki Napoleon, revolucije 19. stoletje.

19. stoletje je najbolj temačno za sam španski narod. Temačna španska zgodovina 16. stoletja, za Špance zlati vek, temačna za vse tiste narode, ki so jih Španci zatirali. V 19. stoletju je slika malce obrnjena. Pride do samega zatiranja španskega naroda, najprej s strani Napoleona, ko pride do napoleonskega vdora leta 1808. Španija 5 let bojuje do leta 1813. Pet let gveriskih vojen proti francoskemu okupatorju. Pomagajo takrat tudi britanski zavezniki Španiji. General Welington osvobodi celotno Španijo. Leta 1813 ponovna osvoboditev izpod Francije pride osovraženi kralj Ferdinand VII. Borbonski, se vrne nazaj na španski prestol. Narod ni naklonjen temu vladarju, ker prekrši njihovo ustavo. Zopet spodbuja vladavino cerkve in inkvizicijo. Narod se temu upira. Predvsem intelektualni in umetniški krogi v Španiji. Njegove vladavine ne občutijo dobro. Revolucija v Španiji se nadaljuje v teku 19. stoletja. Leta 1868, je velika španska revolucija, ki strmoglavi nerpibljuljeno kraljico Izabelo II. To je hčer Ferdinanda VII. Borboni so za nekaj časa izgnani. V Španiji pride do 1. republike, ki se ne obdrži več kot eno samo leto. Vrnejo Borboni vladajo globoko do 20. stoletja. Šele 1931, se pravi v 30. letih 20. stoletja Alfonz XIII., zadnji španski Borbon pobegne iz Madrida. Uporniki Alfonza preženejo, narod zahteva republiko. Leta 1931 je dokončno uzakonjena španska republika. Alfonz je vladal, ko je bil star 1 leto, ob regenstvu svoje matere, leta 1931, ko je polnoleten, mora skozi okno palače pobegniti pred razjarjeno množico madrskih protestnikov. Španija je od takrat republika.

18. Ko govoriva o španski zgodovini, ne moreva mimo španske državljanske vojne in fašizma, general Franco, osebnost

Če si pogledava zaton španske monarhije 1899, ko pade še zadnja španska kolonija v Ameriki, to je Kuba. Ameriška vojska pomaga Kubancem v boju proti španski vojski. Ugled španskih kraljev, doma na španskih tleh popolnoma potoni. Ob izgonu Alfonza XIII. leta 1931 čedalje bolj krepijo ideje revolucija in republika. Špance je dovolj starih monarhov. Od takrat dalje pride do republike, ki traja do leta 1936. Ta republika je zamenjala špansko kraljevino. Vladajo jo republikanci. Vsi v Španiji se s to republiko ne strinjajo. Monarhije ne pogreša nihče več. Pride do fašističnega gibanja. Španskim fašistom se reče falangisti. Ustanovil jo je španski fašist Antonio prima de Avera. Je oče španskega fašizma. Za razliko od Adolfa Hitlerja, ki ni bil plemiškega porekla. Je Prima de Avera markiz in vojvoda. Španski fašizem ima plemiške korenine. Ni s strani ljudskih množic. Prvi voditelj

španskih fašistov, vendar ga republikanci zaprejo, umre v zaporu leta 1936. Kaže se, da je s fašizmom konec v Španiji. Dvignejo se generali 1936, ki služijo v španski koloniji Maroko v severni Afriki. Najbolj znan general je Fracisco Franco Amonde, ki je bil podpihovalec tega fašizma Prima de Avere. Franco ne more pozabiti, da je ta veliki fašist umrel v madridskem zaporu. Kar iz Maroka s španskimi nacionalističnimi četami napade domačo domovino, republikansko Španijo. To je začetek državljanske vojne, ki traja 3 leta. Do leta 1939. Na koncu fašisti triunfirajo nad komunističnim odporom. Komunisti in socialisti, ki predstavljajo republikansko Španijo. Fašisti bojujejo za cerkev in za svojo fašistično ideologijo. Franco leta 1939 zavlada kot diktator Španije. Vlada do leta 1975. Po koncu državljanske vojne se začne v svetu II. svetovna vojna, v kateri Franco namensko ne sodeluje. Noče podprpeti zaveznikov Musolinija in Adolfa Hitlerja, zato da v Španiji ohrani nevtralni red. Dovolj mu je njegove lastne državljanske vojne. Državo hoče čim prej spraviti iz razvalin. Španski narod ga pozna kot Franco de Caudilio, kar pomeni vodja, voditelj. Monarhijo je obnovil že leta 1947. Sam je vladal kot regent oziroma El Caudilio (voditelj). O kralju ni ne duha ne sluha. Do Francove smrti leta 1975.

Slika 6: Prvi fašistični voditelj Fracisco Franco Amonde

17. Da zaokroživa ta zgodovinski pregled. Začela sva v letu 395. Morava nekaj besed spregovoriti o sodobni Španiji. Od 1975 lahko o tem govorimo, tudi o vrnitvi monarhije, vzpostavitvi demokracije.

Sodobno špansko zgodovino lahko datiramo od leta 1975 dalje. Sosednja Portugalska je poznala fašizem zelo dolgo. Portugalska je imela fašistični režim najdalj v Evropi. Trajalo je od leta 1926 do leta 1974, ko pade portugalski fašizem. V Španiji je obdobje krajši od leta 1939 pa do leta 1975. Kot svojega naslednjika je Franco določil mladega kralja Juana Carlosa, ki je bil v Španijo poslan že za časa fašistične diktature. Tja so ga poslali iz Rima, ker naj bi fašisti vzgajali mladega Carlosa v fašističnem duhu v Madridu. Carlos razpusti fašistično ideologijo in uvede demokracijo. Od leta 1975 je monarhija in demokracija, z roko v roki, oboje je obnovljeno. Španski narod ne želi republike, ne želi fašizma. Vsi imajo radi monarhijo in tega kralja Juana Carlosa, ki ga je vzgajal Franco. Sam kralj je fašistom obrnil hrbet. Je priljubljen med Kastilci, Katalonci, Galicijanci. Pri Baskih je druga zgodba. Juah Carlos je tisto, kar je bil nekoč Tito za Jugoslavijo. Človek s karizmo. On drži Španijo, da ne bi razpadla na samostojne enote kot je bila za časa srednjega veka.

18. Španija, če gledamo nanjo danes, razvita država, uspešna, priljubljena za turiste.

Predvsem to, kar si omenil zadnje ravno priljubljena za turiste. Turizem je tisto, kar Španija od poznih 80 let na veliko oglašuje in propagira. Španija je tista, ki se zna poleg naše sosednje Avstrije, ki se zna resnično iti turizem v pravem duhu, v pravem pomenu besede. Vedo vsi tisti, ki so obiskali Barcelono ali Madrid. Pri Barceloni gre za območje Katalonije, ni prava Španija, je v okviru španske države. Ljudje so fascinirani nad oprizoritvami viteških iger. Tam lahko človeku oprizorijo turnirje. Lahko se vidi, kako je izgledala srednjeveška pojedina ... Ne smemo pozabiti, Španija je dežela, kjer je bila srednjeveška zgodovina daleč najmočnejša. Bolj kot v Fraciji, Nemčiji in Angliji. Španija ima daleč

največ gradov od vseh evropskih dežel. Po vsej Španiji je 2000 gradov. Od tega jih je 600 popolnoma ohranjenih kot muzejev ali bivališč. Samo ime Kastilija, omenjala srednjeveško državo, naj gledalci vedo, kaj pomeni to ime. Kastilščina kot jezik Španščina. Kaj pomeni Kastilija? To pomeni v španščini dežela gradov kot branik pred Mavrkimi osvajalci. Ni naključje, da je v Španiji največ teh utrd. Iz njihove srednjeveške zgodovine.